

KULTUUR.
POSTIMEES.EE**Tuntud staarintellektuaal tuleb Eestisse esinema**

Tuleva aasta 22. juunil esineb Saku suurbalnis tennistatut kliiniline psühholoog professor Jordan B. Peterson (pildil), kelle raamatut «Elu 12 mägureeglit. Vastumürk kaosele» on üle maailma müüdnud rohkem kui neli miljonit eksemplari. Jordan B. Peterson on sündinud 1962. aastal, ta töötab psühholoogiaprofessori ja kliinilise psühholoogina Toronto ülikoolis. Ta on aidanud oma patsientidel toime tulla depressiooni, obsessiiv-kompulsiivse häire, ärevuse ja skisofreeniaga ning on pidanud palju loenguid Põhja-Ameerikas ja Euroopas. Peterson on koos oma õpilaste ja kolleegidega Harvardis ja Toronto ülikoolis avaldanud üle saja teadusartikli, mis on muutnud tänapäevast arusaama isiksusest.

Curly Strings avaldas topeltalbumi teise osa

Ansambel Curly Strings on avaldanud oma topeltalbumi teise osa «Rahu meis eneses». Plaadile leidsid tee üheksa muusikapala, mis on muusikute varasemate lugudega võrreldes mõttikumad, isiklikumad ning helikeeliseliselt eksperimentaalsemad. Kevaldel ilmunud «Pidu meis eneses» ja nüüdne värske «Rahu meis eneses» moodustavad terviku, andes edasi kogu ansambli põhiolomuse: pühitseta elu ja elamist kõigis tema värvitoonides. Plaadi «Rahu meis eneses» teemade hulka kuuluvad näiteks alkoholiõudus, perevägivald ning küüditamine – need keerulised lugusid ümbritseb aga rahu ootimise ja leidmise motiiv. Muusikaliselt teevad albumil kaasa ka mitmed külalised, nagu Estonian Voices, Duo Ruut, Marko Mägi ja Tõnu Tubli. Tekstide autoriteks on Eeva Talsi, Marge Niller, Doris Kareva, Kristiina Ehin ja Ly Seppel-Ehin, Aapo Ilves ning Jaan Jaago.

Cäsises tuleb Prima Vista kirjandusfestivali sõpruspäev

Tartus korraldatakse rahvusvahelise kirjandusfestivali Prima Vista tänavune programm «Väike maailm» toimus põhias juba septembri lõpus, ent Covid-19 piirangute tõttu toimub alles 4. detsembril sõpruspäev Lätis Cäsise linnas. Tervet laupäeva hõlmavas programmis kohtuvad mõlema riigi luuletajad, muusikud ja tõlkijad. Eesti autoritest esinevad Prima Vista 2021 patroon Øyvind Rangøy, Contra, Kristiina Ehin (pildil), Lauri Sommer, Carolina Pihelgas ja Piret Põldver, helikujundustega Kiwa, Paul Lepasson ja John Grzinich ning õhtuses programmis luulebänd Naelravi ja Ahto Külv (Psühhotek). Lätis elavast poeetidest esinevad Madara Gruntmane, Dana Zälte, Oskars Orlovs (Raibis), Jayde Will, Jānis Rokpelnis, Arturs Punte, Krišjānis Zelģis ja Ligija Purinaša ning helikujundajad Maksims Šenteļevs ja Rostislavs Rekuta. Sõpruspäev toimub kultuurikeskuses PLMC (kella 14.00–19.30) ja Mala (kella 20–23) ning kantakse üle Kirjandusfestivali Prima Vista Youtube'i kanalil.

AJALUGU VÕI POLIITPROPAGANDA? Urmars Reinsalul ilmus kohalike valimiste eel teos «Välismin

Lähimineviku meeldetuletus

ARVUSTUS
OLEV REMSU
Kirjanik ja kriitik

Urmars Reinsalu

«Välisminister. Koroonakriis. Isamaa, EKRE ja Keskerakond valitsuses. Tormid maailmas»

Ribaksi Konsult, 2021
400 lk

Raamat on meie tsivilisatsiooni alus, selle prestiiž on kõrge. Informatsiooni digivormide arenedes võib lugupidamine raamatu vastu ehk veel kõrgemale tõusta, kuna raamat muutub elitaarseks. Umbes nii, nagu juhtus käsikirjalise raamatuga trükikunsti leiutamise järel – see muutus tarbesemest kunstiteoseks. Raamat olemuslikku prestiiži püütakse ära kasutada, osa aust endale pärjata. Eriti harrastavad seda poliitikud, kes avaldavad raamatu näiteks valimiste puhul, et sellest hoovavat prestiiži hääleteks konvertida.

Urmars Reinsalul ilmus kohalike valimiste eel teos «Välisminister», täpsustava ja lisainformatsiooni pakkuva alapealkirjaga «Koroonakriis. Isamaa, EKRE ja Keskerakond valitsuses. Tormid maailmas». Nõnda et jutt tuleb käega puudutatavast lähiminevikust, isegi mitte eilsest päevast, vaid eile õhtust. Ajast, mis isegi ainult leigelt poliitika vastu tundval valijal püsib enam-vähem meeles. Kas «Välisminister» on ikkagi valimisteks avaldatud? Teame,

et ministril on peal tohutu töötamp, enda jaksamisi Reinsalu siiski ei kirjeldata (see oleks ju mittesoliidset liiga isiklik), enesereklaami järele lõhnavad vaid raamatu viimased fotopögnad, kus näeme pilte Reinsalust ajaloolisil hetkil ning kohtumisi välismaa kõrgete aukandjatega. Perikonfotod on kindel hääletagarantii, leidub neidki.

Reinsalu on isamaalane, kodumaised pildid on järjekorras eespool, rajatagused kaugemal. Jah, sellised fotod võivad hälli lisada, kui need üldse valijani jõuavad. Kas niisugune hääletepüük on banaalne? Aga *così fan tutte* (nii teevad kõik) ning demokraatlikus, avatud ühiskonnas peab ministri elu olema avalikkuse jaoks peo peal ja PR (häälda: peer) teoreetikud nõuavad selle elu klantsimist.

Raamatu kirjastamise eesmärk võib ju olla pisut odavavõitu, poliitkasu silmas pidav, ent otsustab siiski selle sisukus, sõnumi kvaliteet. Juba esimesel lehitsemisel selgub, et eluloolisi seiku me raamatust siiski ei leia ning teose adressaadiks on inimesed, keda päevapoliitika tõsiselt huvitab. Tõsiselt, mitte hüüdlauseiselt. Nende arv on üpris kasin, pealegi on neil kindlasti oma poliitvalikud ammu välja kujunenud, ühe raamatuga nende eelistusi ei muuda.

Mulle tundub, et raamatu koostamisel on hoopis silmas peetud enese kehtestamist poliitika kõrgmängus, selles liigas, kus valitakse ministreid. Reinsalu on rikkalike kogemustega poliitik, olnud kokku ministerpaarteist aastat, sealjuures ka kaitse- ja haridus- ja justiitsminister, välisminister ajavahemikul 29. aprill 2019 kuni 26. jaanuar 2021, sellest perioodist ongi juttu.

Tundub, et mõneti on arvestatud ka tulevikulugejaga, ehiks ju raamatut ning lisaks autorile rohke tsiteerimine tõsiste ajaloolaste poolt, kes paarikümne-mõnekümne aasta pärast hakkavad uurima meie koroonaaega. Usun, et nemad on Reinsalule tänulikud selle eest, et nende ette on toodud kompaktses vormis peamised Eesti poliitikasuunad aastatel 2019–2021. Ja mitte ainult välispoliitika. Koalitsiooniläbirääkimisi valgustades on juttu ka sise- poliitikast.

Meil kõigil on poliitveendumused, minu kreedoks on, et Eestile tuleb kasuks kõik, mis meid Euroopasse viib, ning kahjuks kõik, mis meid Euroopast eemale kisub. Reinsalulgi on omad veendumused ja ma ei hakka teesklemagi neutraalsust, tunnistan, et ma loen Reinsalu raamatut enda tõe silmadega. Mind huvitas küsimus, kuidas sai juhtuda meie läänelikus riigis see, et EKRE võeti valitsusse. Ja vastuse ma leidsin. Juba 2018. aasta märtsis kiidab Tunnene Kelam Austria Vabadusparteid ning Reinsalule on see autoriteedi seisukoht, see on raamatus ekstra ära toodud.

Meenutame, et Austria Vabaduspartei lõi SS-lane Anton Reinthaler, partei põhisuunaks on Euroopa-vastasus, immigrante peetakse kurjategijateks ning on avastatud partei sidemed Kremliiga. Partei omaaegsele juhile Jörg Haiderile Euroopas kätt surumiseks ei antud. (Kelam nimetab sellist põhimõtet hoia- kut groteskseteks episoodideks, vt lk 36.)

Saab selgeks, et koalitsioo-

Urmars Reinsalu tänavu sügisel enne kohalike valimisi tutvustamas Isamaa

Ooper – maapealse põrgu ringidest ränn

ARVUSTUS
ALVAR LOOG
toimetaja

Neeme Kuningas

«Ooperinoveleid»

Varrak, 2021

160 lk

Neeme Kuninga «Ooperinoveleid» on paljudest veidrast raamatutest, mis tänavu minu lugemislauale sattunud, ilmselt kõige veidram: lubav ettevõtmise, mille tulemus mõjub kui petetud lubadus ning läbikukkumine.

Kombinatsioon teose autorinimest ja pealkirjast, nagu need esikaanel seisavad, osutab otsesõnu, et kauaaegne Estonia teatri ooperitruupi pealavastaja tuleb nende kaante vahel kapist väljajätkajana. Sest kui loovalt ja kujundlikult peaks lugema mõistet «noveleid», et jõuda mingi teistsuguse eelduseni?

Mingiteid akadeemilist mõistetud novelle ega isegi mitte novellilaadseid tekstitooteid selles raamatus tegelikult ei leidu. Küll aga ootab seal lugejat ees kirju kompott ebamäärase (auto)biograafilisuse astmega miniatuure, millele ühise žanrinimetaja leidmisel jääksid kirjandusteadlased – inimesed, kelle jaoks on sedasorti eksperdiot-

suste tegemine leivatöö – ilmselt ühtaegu nii häbisse kui ka nalga.

Näib, et Kuningal on olnud tung panna kirja: a) pildikesi oma kasvuaastatest ja teda ümbritsenud alevikeskkonnast; b) esseistlikke mõtteid teatri olemusest; c) seeria stiirilisi miniportreesid oma kunagistest kolleegidest ooperiteatris; ning d) fantaasiale vaba voli andev jutustus ühest teatrimaja fantoomelanikust. Kuid ahistavate tingimuste tõttu – kas aja ja/või paberit puudusest – tuli tal panna kogu see palang ühe suhteliselt õhukese ja õhulise raamatu kaante vahele. Läbisegi, ühe tekstina.

Eelnimetatud neljale mõttelisele kihistusele on ta lisanud raamjutustusena veel teatrist leitud anonüümsete käsikirjade motiivi. See on korduvast kasutamiseks iselaadseks klišeeks kulunud võte, mille kirjandusloos pikk, aga mitte eriti väärakas ajalugu. Nimelt on oma roomee pärast muretsevate autoritel olnud halb tava kuulutada leitud käsikirjadeks see osa oma memuaaridest ja jutuloomingust, mis sisaldab sedasorti realistlikke kirjeldusi või kujutluspilte (nt suhtlust prostituu- tite, kriminaalide, vabamõtleja- te, omasooiharatega jms), millele aluseks olevaid empiirilisi kogemusi neil oma perekondliku, seltskondliku ja/või ühiskondliku staatuse tõttu ei saaks ega tohiks olla.

Ent miks mängib seda män-

gu Neeme Kuningas? Mida ta varjab ning millele püüab kirjandusliku maski varjust rääkides osutada? Ja üleüldse: miks ta selle raamatu kirjutab? Soovis ta end tõestada ilukirjanikuna? Klaarida mingeid vanu arveid, teha kirjutamisteraapiat, võitlemaks hinge kuhjunud võimaliku kibestumusega? Distantseerida end meie rahvusoperist kirjandusliku skandaaliga (mida, tõsi küll, pole seni lahvatanud)? Ei tea. Avastasin, et mida pikemalt ja süvenenumalt lugeda, mida enam püüda vaadata ka sõnade vahele ja taha, seda segasemaks – ning seeläbi ka igavamaks – see kõik muutub.

Teose eri osi terviku seisukohast hinnates võib vist julgelt väita, et Kuningas on siin teinud seda, mida lavastajad ikka teevad: leidnud väga häid lahendusi detailitasandil, ent terviku kõvasti ülevastanud: ajanud lihtsa asja taotluslikult keeruliseks, lasknud vormil sisu üle võimust võtta, uputanud korraliku roa kahtlase sousti sisse.

Teos koosneb kahest osast, millest esimene – pealkirjaks «Periskoop» – sisaldab mi-

najutustaja detailseid kirjeldusi oma noorusajast ühes Eesti alevikus, mille nime ei mainita, ent mis näib mitme otsese vihje põhjal otsustades olevat Kilingi-Nõmme. Mis on ühtlasi Neeme Kuninga tegelik kasvukeskkond. Ta esitab väikese galerii huvitava elusaatusega karaktereid, mille foonil võib lugeja näha tema enese kasvamise lugu. Ent see kõik jääb kahjuks väga poolele teele, mingit *bildungsroman*i ja/või väikelinna kirjandusliku portreed siit kokku ei tule.

Nende tekstide toon on kerget pih- t i -

muslik, otsapidi isegi autopsühoanalüütiline. Minajutustaja karakterit määratlevad eelkõige väikesed armsad veidrused: palja tagumikuga sipelgapesas istumine, võõrastest akendest sissevaatamine, erootiliste stseenide otsimine raamatutest, soov saada lahtisest kontaktist elektrivoolu jne.

Mitmel neist on potentsiaali kasvada teose katuskujundiks, kuid Kuningas on jätnud oma teose sellel tasandil kahjuks läbi mõtlemata ja kirjutanama-

